

VRSTE RIJEČI

(RIJEČ je glas ili skup glasova koji ima neko značenje.)

Postoji deset vrsta riječi – pet promjenjivih vrsta i pet nepromjenjivih. Promjenjive su vrste riječi **imenice, glagoli, pridjevi**, (zamjenice i brojevi) a nepromjenjive su **prilozi, prijedlozi, usklići, veznici i čestice**.

PROMJENJIVE VRSTE RIJEČI

Kod promjenjivih riječi mogu se mijenjati glasovi na kraju riječi, npr. školaa, u školu, sa školom, školee. Taj dio koji se mijenja zovemo **nastavak**, a dio riječi koji se ne mijenja zovemo **osnova**.

Imenice

su riječi koje imenuju bića, stvari ili pojave.

Dijele se na: **OPĆE** – ime za sve pripadnike neke vrste: *čovjek, zec, kuća, škola, grad, otok...*
VLASTITE – ime za jednog određenog pripadnika neke vrste: *Ivan, Mars, Zagreb, Hvar...*

ROD IMENICE

Imenice mogu biti u ženskom, muškom ili srednjem rodu. Rod najlakše prepoznamo tako da imenicu dodamo uz riječi *ova, ovaj, ovo*: OVA *knjiga* (ženski rod), OVAJ *stol* (muški rod), OVO *selo* (srednji rod).

BROJ IMENICE

Imenice mogu biti u jednini ili množini (*knjiga - knjige, stol - stolovi, selo - sela...*).

PADEŽ IMENICE

Pri povezivanju s drugim riječima imenice se mijenjaju po padežima. Promjena riječi po padežima zove se **sklonidba** ili **deklinacija**.

Naziv padeža i padežna pitanja:	jednina:	množina:
NOMINATIV - TKO ili ŠTO (postoji)?	slon	slonovi
GENITIV - KOGA ili ČEGA (se bojim)?	slona	slonova
DATIV - KOMU ili ČEMU (dajem)?	slonu	slonovima
AKUZATIV - KOGA ili ŠTO (vidim)?	slona	slonove
VOKATIV - Oj! Ej! (obraćanje ili dozivanje)	slone	slonovi
LOKATIV - O KOME ili ČEMU (govorim)? (prijedlozi uz LOKATIV: <i>na, o, po, pri, u</i>)	(o) slonu	(o) slonovima
INSTRUMENTAL - (S) KIM ili ČIME (se družim / se ponosim)?	(sa) slonom	(sa) slonovima

Pridjevi su riječi koje kazuju osobine bića, stvari i pojava.

Tri su vrste pridjeva, a prepoznajemo ih po pitanjima:

OPISNI (kakvo je što?), npr. *žut, zelen, dobar...*

POSVOJNI (čije je što?), npr. *Markov, bratov, školski...*

GRADIVNI pridjevi (pitanje: od čega je što?), npr. *drven, staklen...*

Pridjevi se mijenjaju po padežima, rodu, broju i stupnju.

U svemu se prilagođavaju imenici uz koju stoje pa prema imenici prepoznajemo gramatičke osobine pridjeva.

Na primjer: *Skrio se iza plave zgrade...*

[*ova zgrada* (ž.r.); *iza koga/čega?* (genitiv); *jedna je zgrada, tj. imenica je u jednini* – sve to vrijedi i za pridjev: on je u ženskome rodu, u genitivu i u jednini].

Neki se pridjevi mogu mijenjati i po stupnjevima: *jak – jači – najjači*.

Prvi stupanj zove se **POZITIV**, drugi **KOMPARATIV**, a treći **SUPERLATIV**.

Ta se promjena naziva **stupnjevanje ili komparacija**. U njoj se zapravo dva ili više predmeta, bića uspoređuju po nekoj osobini.

POZITIV	KOMPARATIV	SUPERLATIV
sladak	sladi	najsladi
dobar	bolji	najbolji
miran	mirniji	najmirniji

Glagoli su riječi koje kazuju radnju, stanje ili zbivanje.

Osnovni, neodređeni glagolski oblik zove se **INFINITIV**.

U rječnicima su glagoli zapisani u infinitivu. On uvijek završava na **-ti** ili **-ći**. Npr. *pisati, učiti, raditi, doći, peći, reći, ući...*

Glagoli se mogu mijenjati po osobama ili licima (npr. **ja radim, ti radiš, on/ona radi, mi radimo, vi radite, oni/one rade**), a ta se promjena zove **SPREZANJE** ili **KONJUGACIJA**.

Glagoli se također mijenjaju po vremenima, možemo izreći prošlost, sadašnjost i budućnost.

Za prošlost se koristi latinski naziv **perfekt**, za sadašnjost **prezent**, a za budućnost **futur**.

Primjer: glagol: spavati

		glagolska vremena		
		PERFEKT	PREZENT	FUTUR
1. lice jd.	ja	sam spavao	spavam	ću spavati
2. lice jd.	ti	si spavao	spavaš	ćeš spavati
3. lice jd.	on/ona/ono	je spavao	spava	će spavati
1. lice mn.	mi	smo spavali	spavamo	ćemo spavati
2. lice mn.	vi	ste spavali	spavate	ćete spavati
3. lice mn.	oni/one/ona	su spavali	spavaju	će spavati

OD ČEGA SE TVORE?

PREZENT – od osnove i nastavaka.

PERFEKT – od skraćenog prezenta pomoćnog glagola „biti“ i glagolskog pridjeva radnog

FUTUR – od skraćenog prezenta pomoćnog glagola „htjeti“ i infinitiva

GLAGOLSKI PRIDJEV RADNI:

	muški rod:	ženski rod:	srednji rod:
jednina:	<i>gledao</i>	<i>gledala</i>	<i>gledalo</i>
množina:	<i>gledali</i>	<i>gledale</i>	<i>gledala</i>

NEPROMJENJIVE VRSTE RIJEČI

Veznici su riječi koje povezuju riječi ili rečenice. (Većina veznika uči se u sedmome razredu, kad se obrađuju zavisno i nezavisno složene rečenice.)
Primjeri: *i, pa, te, ni, niti, a, ali, nego, no, već, ili, jer, dok, kad, čim, ako...*

Usklici su riječi koje kazuju neke osjećaje ili oponašaju zvukove iz prirode.
Primjeri: *Au! Joj! Hej! Ej! Pljus! Tres!...*

Čestice su riječi koje služe:

- za preoblikovanje rečenice u niječnu, upitnu, potvrdnu rečenicu, npr. *ne, da, li, zar (Da, doći ću. Ne mogu doći.)*
- za pojačavanje značenja neke riječi, npr. *baš, čak, već...* (*On je baš dobar. Ona je već došla.*)

Prijedlozi su riječi koje kazuju odnose među bićima, stvarima ili pojavama. Primjeri: *Loptica je **na** stolu. Loptica je **ispod** stola. Loptica je **pokraj** stola. Loptica leti **iznad** stola. Loptica udara **o** stol. Loptica je **u** ladici. Loptica se odbila **od** stola...*
Prijedloge je najlakše prepoznati po tome što su posve ovisni o dopuni. Promotrite gore navedene primjere – teško bi rečenica završila nakon prijedloga, bila bi nepotpuna. Prijedlog „traži“ kao dopunu imenicu ili zamjenicu.

Prilozi su riječi koje kazuju neke okolnosti vršenja glagolske radnje, npr. mjesto, vrijeme ili način, a prepoznamo ih po pitanjima (ako je odgovor na ta pitanja jedna riječ, onda je to prilog):

- **mjesni prilozi** odgovaraju na pitanja: **Gdje? Kamo? Kuda? Odakle? Dogle?**, npr. *ovdje, ondje, tu, tamo, negdje...*
- **vremenski prilozi** odgovaraju na pitanja: **Kada? Otkad? Dokad?**, npr. *danas, sutra, sada, nikada, onda, tada...*
- **načinski prilozi** odgovaraju na pitanje: **Kako?**, npr. *ovako, onako, tako, svakako, nikako...*

Nekad se spominju i količinski prilozi. Odgovaraju na pitanje **Koliko?**, npr. *puno, malo, mnogo, više...*